

28 973	Toekomst veehouderij
29 683	Dierziektebeleid
Nr. 242	Brief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 mei 2021

Met deze brief stuur ik uw Kamer de Scenariostudie Kalverketen¹ die ik in mijn brief Toekomst Veehouderij² aankondigde. De scenariostudie onderzoekt welke systeemveranderingen kunnen bijdragen aan het verbeteren van de diergezondheid en het dierenwelzijn in de kalverhouderij. Om de scenario's in de praktijk te testen, zijn pilots nodig. Deze wil ik ondersteunen vanuit het plattelandsontwikkelingsprogramma.

Verduurzaming veehouderij

Ik stimuleer de verduurzaming van de veehouderij door middel van een drie sporenbeleid: 1) inspireren en experimenteren, 2) verbeteren van de condities om te verduurzamen en 3) concrete stappen door de sectoren. Voor dit laatste spoor hebben de kalver-, melkvee-, geiten-, varkens- en pluimveesector in 2019 een verduurzamingsplan geschreven. Het sectorplan van de kalverhouderij bevatte randvoorwaarden die ik niet steunde en bood daarmee geen basis om de verduurzaming gezamenlijk vorm te geven. De urgentie om ook in de kalverhouderij te verduurzamen is echter hoog. Daarom heb ik opdracht gegeven tot de scenariostudie.

Welzijnsproblemen in de kalverhouderij

De Nederlandse kalverhouderij heeft zich de afgelopen decennia ingezet om het dierenwelzijn te verbeteren. Kalveren worden tegenwoordig gehouden in groepshuisvesting en krijgen ruwvoer aangeboden. Hierdoor is het aantal dieren dat stereotiep gedrag vertoont en/of een maagzweer ontwikkelt sterk afgenomen. Ondanks deze verbeteringen blijft de noodzaak hoog verbeteringen door te voeren in het kader van dierenwelzijnsonderwerpen als bloedarmoede, (lang) transport en ongeschikte vloeren. Zoals u weet pleit ik bij mijn Europese collega's voor een aanpassing van de EU Transportverordening waardoor kalvertransport langer dan 8 uur verboden wordt. Tevens heb ik een subsidieregeling voor welzijnsvloeren. De belangstelling voor deze subsidieregeling is hoog.

Dier- en volksgezondheid en de kalverhouderij

¹ Scenariostudie Kalverketen, Lysias, Rebel en Schuttelaar & Partners, januari 2021 en Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Kamerstuk 28 973, nr. 239

Antibioticaresistentie is een bedreiging voor de gezondheid van mens en dier. Samen met veehouders en dierenartsen zetten we daarom al jaren succesvol in op reductie van het gebruik van antibiotica in de dierhouderij. Dit is een effectieve manier om het risico op ontstaan van antibioticaresistentie te verlagen. Het antibioticumgebruik in de kalversector is sinds 2009 met 51% gedaald. Vanwege de urgentie voor verdere daling van het gebruik heb ik in 2019 met de sector afspraken gemaakt om het antibioticumgebruik verder te reduceren³. De sector geeft hier uitvoering aan. Desalniettemin is het antibioticumgebruik in de kalversector nog te hoog en is verdere reductie nodig.

Antibiotica worden in de kalverhouderij voorgeschreven ter behandeling van onder andere longontsteking en borstvliesontsteking. Aan de slachtlijn blijkt dat te veel kalveren blijvende longveranderingen en verklevingen hebben overgehouden aan deze ontstekingen. Er moet dus nog meer verbeterd worden op het gebied van kalvergezondheid.

Daarnaast zien we dat het aantal kalveren dat drager is van een ESBL (een vorm van antibioticaresistentie bij bacteriën) tussen 2015 en 2018 is gestegen. Zoals eerder aangegeven laat ik de reden van deze stijging onderzoeken. Het is evident dat, ondanks de bereikte reductie in antibioticumgebruik, inzet op dit onderwerp onverminderd hoog moet zijn.

Management- en systeemfactoren

Zowel binnen de melkvee- als vleeskalversector zijn en worden concrete stappen gezet om de zorg voor kalveren, en daarmee hun gezondheid, te verbeteren. De melkvee- en de vleeskalverhouderij hebben in 2016 gezamenlijk afspraken vastgelegd om de gezondheid van de kalveren in de keten te verbeteren⁴. Op basis hiervan is onder andere het KalfVolgSysteem (KVS) en KalfOK ontwikkeld waarbij 99% van de melkvee- en kalverhouders én transporteurs (KVS) en respectievelijk 97% van de melkveehouders (KalfOK) is aangesloten. Daarnaast lopen er nog onderzoeken bij zowel de kalver- als melkveesector, mede gefinancierd en begeleid door het ministerie van LNV. Deze onderzoeken moeten leiden tot een betere zorg voor het kalf en gezondere dieren in de keten. Ik wil de resultaten van de onderzoeken betrekken bij verdere beleidsontwikkeling. Eerder onderzoek geeft aan dat er op managementniveau nog veel winst is te halen. Hiervoor zou de focus moeten liggen op vakmanschap, kennis en gedrag van de melkveehouder⁵ en kalverhouder^{6,7}.

Naast managementfactoren moet ook gekeken worden naar de rol die het systeem vervult in het vóórkomen van ziekten in de vleeskalverhouderij. Om meer inzicht te krijgen in mogelijke alternatieven voor, en verbeteringen binnen, de huidige Nederlandse kalverketen, heb ik bijgesloten Scenariostudie Kalverketen¹ laten uitvoeren. In deze studie staat een betere diergezondheid en dierenwelzijn

³ Kamerstuk 29 683 nr. 252

⁴ Bijlage bij Kamerstuk 29 683, nr. 220

⁵ Vitale kalveren en de transitie naar een kringloopveehouderij. WUR, juli 2020.

⁶ Bijlage bij Kamerstuk 29 683, nr. 235

⁷ Bijlage bij Kamerstuk 29 683, nr. 252

centraal. De scenario's mogen niet leiden tot een verslechtering op andere verduurzamingsthema's als kringloop, broeikasgas- en stikstofemissies en biodiversiteit. Tevens moet er sprake zijn van een duurzaam verdienmodel voor de veehouder.

Scenariostudie Kalverketen

De scenariostudie is onafhankelijk opgesteld door een team van onderzoekers. De scenario's zijn getoetst in bijeenkomsten waarin experts en stakeholders werden gevraagd de zwakke punten van de plannen te identificeren.

De studie spreekt over drie belangrijke systeemfactoren die van invloed kunnen zijn op de gezondheid van kalveren:

- de weerstand van een kalf op het moment dat het wordt verplaatst,
- het aantal contacten dat een kalf heeft tijdens en na deze verplaatsing,
- de samenwerking tussen kalverhouders en melkveehouders.

In de studie zijn drie scenario's uitgewerkt:

1. In scenario *Loyaal aan lokaal* werken kalverhouders en melkveehouders uit de eigen regio nauw samen (korte keten). In dit scenario wordt geen gebruik meer gemaakt van verzamelstations. Het kalvertransport is afgenomen net als het aantal kalf-kalf contacten.
2. In scenario *Maximaal integraal* blijven kalveren tot 3 maanden leeftijd op het melkveebedrijf. De kalveren gaan daarna naar een kalver-afmestbedrijf. Melkveehouder en integratie kunnen kiezen voor een nauwe samenwerking, waarbij bijvoorbeeld gezamenlijk de fokstier wordt gekozen en waarbij de melkveehouder een hogere beloning krijgt als hij een gezond kalf aflevert.
3. In scenario *Thuis en tevreden* blijven kalveren tot de slacht bij de melkveehouder. Kalveren komen niet in contact met runderen van andere bedrijven en de melkveehouder is volledig verantwoordelijk voor de diergezondheid en het dierenwelzijn. In dit scenario is uitloop/weidegang optioneel.

De onderzoekers verwachten dat het effect van de scenario's op de diergezondheid en het dierenwelzijn van de kalveren positief tot zeer positief is, waarbij het effect op het milieu neutraal tot positief is. Omdat de onderzoekers niet konden beschikken over alle gewenste data, was het niet mogelijk om de verschillende scenario's financieel-economisch door te rekenen.

Appreciatie van de scenariostudie

Dierziektepreventie vormt de hoeksteen van een duurzame kalverhouderij. Alleen als kalveren gezond zijn en blijven, kan het antibioticumgebruik in de sector dalen tot een aanvaardbaar niveau. Het bij elkaar brengen van jonge – voor ziekte vatbare – kalveren van verschillende herkomst vormt een groot risico voor de kalvergezondheid. Deze scenariostudie biedt een nieuwe invalshoek om het gesprek over een duurzame kalverketen met elkaar te voeren. In de gepresenteerde scenario's wordt de manier waarop de kalverketen (melkvee- en vleeskalversector) is georganiseerd fundamenteel veranderd. Dit vraagt om een transitie van een systeem, dat kost tijd. De studie schetst scenario's voor de toekomst die ik verder

wil verkennen. Hierbij houd ik rekening met de al lopende initiatieven en onderzoeken ter verduurzaming van de melkvee- en kalverhouderij. De scenario's zijn geen blauwdruk, maar schetsen ontwikkelrichtingen die verder uitgewerkt en getoetst moeten worden in de praktijk.

Vervolg

Genoemde scenario's moeten zich in de praktijk bewijzen op duurzaamheid, schaalbaarheid en verdienvermogen. Hiertoe wil ik pilots starten. Er zijn al melkvee- en kalverhouders die hun dieren anders houden of werken conform een alternatief concept, of die van plan zijn dat te gaan doen. Ik zal bedrijven ondersteunen die duurzamere alternatieven voor de huidige kalverketen willen ontwikkelen. Om te kunnen leren van deze pilots is het nodig dat de resultaten hiervan op objectieve wijze vergeleken kunnen worden met de resultaten van de gangbare kalverhouderij.

Het ontwikkelen van nieuwe concepten zal enkele jaren in beslag nemen. Vanuit mijn programma Duurzame Veehouderij wil ik meedenken over het stimuleren van de markt voor duurzaam kalfsvlees, het vergroten van de financiële slagkracht van de verduurzamende boer, het coherenter maken van de regelgeving en het vergroten en breder verspreiden van kennis over verduurzaming.

In 2014 heeft staatssecretaris Dijkzma geld vrijgemaakt voor de verduurzaming van verschillende knelsectoren, waaronder de kalverhouderij⁸. Voor de laatste € 10 miljoen van deze toezegging was nog geen bestedingsdoel vastgesteld. Deze middelen wil ik voor bovengenoemde doelen inzetten. Voor pilots voor voorlopers die volgens de geschetste scenario's willen gaan werken, onder andere door dieren langer op het 'moederbedrijf' te houden of kortere ketens. Ik zal uw Kamer informeren over de contouren van de subsidieregeling en de randvoorwaarden daarbij, wanneer daar meer over bekend is,

De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten

⁸ Kamerstuk 28 625, nr. 194